

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Helsingin hovioikeuden presidentti on 22.4.2022 tässä tarkoituksessa lähettänyt oikeuskanslerinvirastoon Helsingin hovioikeuden 14.4.2022 asiassa R 21/1517 antaman tuomion. Sen mukaan Itä-Uudenmaan kärjäoikeus oli 28.4.2021 asiassa R 20/3579 antamallaan tuomiolla nro 21/118825 tuominnut vastaajan törkeästä rattijuopumuksesta ja liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, joiden tekoaika on ollut 23.3.2019. Haaste vastaajalle oli annettu tiedoksi 30.3.2021 eli yli kahden vuoden kuluttua väitetyn rikoksen tekemisestä, joten syyteoikeus liikenneturvallisuuden vaarantamisesta oli vanhentunut. Hovioikeus on hylännyt liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevan syytteen sekä alentanut ja lieventänyt vastaajalle tuomittua rangaistusta.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomari A on 20.6.2022 antanut menettelystään apulaisoikeuskanslerin sijaisen häneltä pyytämän selvityksen. Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden johtava laamanni on antanut asiasta lausuntonsa. Käytössäni on ollut myös kärjäoikeuden arkistopäiväkirja.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan oikeus syyttää rikoksesta vanhenee kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko. Rikoslain 23 luvun 1 §:n mukaan liikenneturvallisuuden vaarantamisesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Kärjäjätuomari A on selvityksessään myöntänyt asiassa vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen vanhentuneen. A ei ollut asiaa ratkaistaessa havainnut, että haaste oli annettu vastaajalle tiedoksi vasta liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevan syytteen syyteoikeuden vanhentumisen jälkeen.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Kyseessä olevan kaltainen virhe voisi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkarikoksena. Tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistö edellyttää, että teko ei ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen ottaen huomioon sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat.

Korkein oikeus on todennut sen ratkaisukäytännöstä ilmenevän, että vähäisinä ei ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan. Rangaistussäännöksen tavoitteena olevan virkatoiminnan asianmukaisuuden turvaamisen kannalta rangaistusvastuuta ei sen sijaan ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät muutoinkaan edellytä rangaistuksen tuomitsemista ([KKO 2022:31](#), kohta 8; [KKO 2020:78](#), kohta 19).

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellista virkavelvollisuuden rikkomista on pidetty vähäisenä tapauksissa, joissa vanhentuneesta rikoksesta rangaistukseen tuomitsemisesta ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan kärjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Vastaajaa on syytetty kahdesta rikoksesta, joista toisen osalta syyteoikeus ei ollut vanhentunut, joten pääkäsittelyn järjestäminen kärjäoikeudessa on ollut sinänsä tarpeellista ja vastaanotettu henkilötodistelu on liittynyt molempiin syytekohtiin. Kärjätuomarin tekemä virhe on korjaantunut säännönmukaisen muutoksenhaun yhteydessä. Virheestä ei käytettävissä olevien tietojeni mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle tai asianomistajille.

Kun A:n menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei minulla ole ollut syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen. Olen kerrotun vuoksi tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomari A on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomari A:lle huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Helsingin hovioikeudelle ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden johtavalle laamannille.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki